

PODACI O USTANOVU/ŠKOLI	PODACI O AUTORIMA/AUTORKAMA
Naziv škole: OŠ "Branko Radičević"	Mirjana Kokerić, nastavnica matematike
Mesto, opština: Smederevo, Smederevo	
Školska uprava: Požarevac	
Opis primera dobre prakse IO	
Radionice za prevenciju diskriminacije i konfliktnih situacija	
Ključne reči: osnovna škola, prevencija diskriminacije	
Opis obrazovne situacije učenika i okruženja	
Radionice su rađene u više odeljenja u okviru preventivnih mera Tima za zaštitu od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja, kojim koordiniram. Radionice su autorske i nastale prikupljanjem i kombinovanjem edukativnih materijala sa obuka i seminara i iskustvenog rada u inkluzivnim odeljenjima. U raznim odeljenjima sa kojima su radionice rađene bili su i učenici koji rade po individualnom obrazovnom planu i učenici sa kojima se radi individualizacija iz pojedinih predmeta.	
Opis dobre prakse	
Na radionicama su učestvovali učenici celog odeljenja, na nekima su bili prisutni učenici članovi Učeničkog parlamenta, obavezno je bio prisutan i odeljenjski starešina, ili učitelj u nižim razredima. Učitelji i odeljenjske starešine su dali punu podršku i pomoć pri realizaciji radionica jer oni najbolje poznaju svoje učenike. Metode koje smo koristili na radionicama su: grupni rad, rad u paru i individualni rad. Najveći benefit u inkluzivnoj nastavi našla sam kod rada u paru i u grupnom radu.	
Primeri radioničarskog rada: 1. radionica: Diskriminacija i stereotipi: Ovu radionicu vodili su učenici članovi Učeničkog parlamenta, nakon obuke Tima, uz moju podršku. Oni su drugare iz mlađih razreda pitali o vrstama diskriminacije i predrasudama. Najpre su im razjasnili šta su to predrasude i stereotipi, šta znači diskriminisati nekoga. Onda su pokrenuli diskusiju i bilo je potrebno razjasniti mlađim učeninicima, jer nisu imali jasnu predstavu o tome, koliko diskriminacija povređuje onoga nad kim se vrši. Kroz igru „U tuđim cipelama“ približili smo im osećanja koja može da ima osoba koju diskriminišu. Kroz analizu osećanja povređenosti, tuge, odbačenosti došli smo do zajedničkog zaključka: "Ne čini drugima ono što ne želiš da tebi neko čini". 2. radionica: Stilovi reagovanja u konfliktnim situacija: Na ovoj radionici učenicima se najpre u paru podele papiri na kojima je napisan broj 6, tako da se vidi broj 9, ako se pogleda sa strane drugog učenika u paru. Učenici imaju zadatak da kažu jedni drugima koji broj vide, i potom razmatramo da li bi u njihovom paru moglo da dođe do svađe, i kako se ta situacija preslikava na realne događaje u odeljenju i u svakodnevnom životu.	

Zatim se učenici dele u grupe po 4 do 6 učenika, onako kako sede u klupama, samo se okrenu ili pridruže grupi i podele im se situacije na papirićima. U svakoj situaciji opisan je neki od vrlo mogućih konflikata u odeljenju, a od grupe se traži da učesnicima u toj situaciji predloži rešenje ili da savet. ponudi rešenje ili savet. Kada završe sa dogovorima, jedan prezenter saopštava rešenje svoje grupe, a ostali učenici odeljenja daju svoje sugestije, kažu da li se slažu sa tim rešenjem ili daju svoje predloge. Na ovaj način iznedrilo se mnogo interesantnih saveta učesnicima u sukobu. Nastavnik posebno vodi računa da tokom diskusija u malim grupama učestvuju učenici koji su inače marginalizovani u odeljenju. Bira tog učenika da saopšti rešenje grupe ako želi. Na kraju, nastavnik ističe različite stilove reagovanja u sukobu: izbegavajući, agresivni, kolaboraciju i kompromis. Učenici su iznosili svoje asocijacije i mišljenja o ovim stilovima reagovanja u konfliktu.

3. radionica: Donošenje odluka: Učenicima se u grupi ponudi tabela sa plus i minus kolonama, u koje oni treba da upišu emotivne dobiti i emotivne štete vezane za neko ponašanje. tj. u slučaju donošenja određene odluke. Primeri za odluke mogu da budu: „idem da se igram, neću da uradim domaći zadatak“ i slično. Grupno navode dobiti i štete, a zatim boduju svaki od iskaza po važnosti, pa sabiraju kolone, i proveravaju u kojoj imaju više bodova. Potom sledi analiza značenja tog konkretnog broja bodova, šta stoji iza te odluke, da li se ona „isplati“ ili ne. Ova tehnika može se primeniti i kod odluka učenika tipa: „rešio sam da mu vratim tako što sam ga udario“, „rešio sam da trpim, iako me maltretiraju“. Tehnika je korisna za bilo koje donošenje odluka. Učenicima se povećava svesnost o tome da mogu sami da utiču na svoje odluke, da mogu lakše da procene koja je odluka za njih bolja kada sve opcije stave na papir, crno na belo, ispred sebe. Učenici koji rade po posebnom planu učestvuju u donošenju odluka ravnopravno, boduju, sabiraju, oni koji vole da boje mogu da oboje tabelu. Njima je važno da učestvuju u aktivnosti ravnopravno sa drugim učenicima, a svima u odeljenju prija kada ih pitate za mišljenje. Nisu navikli da na razloge svog ponašanja gledaju na ovaj način, zato je radionica edukativna i vaspitno deluje dobro na sve prisutne.

4. radionica: Istinita i lažna uverenja: Učenici se u ovoj radionici pozivaju da kažu koja uverenja imaju o sebi, koja o drugima, a koja o svetu. Teme po grupama su: uspeh u školi, drugarstvo, humanost, diskriminacija. Grupe imaju po šest članova. Voditelj radionice pojasni termine i proveri da li učenici razumeju koji je zahtev posla na ovom času. Učenici po grupama u tri kolone lepe stikere sa mišljenjima o sebi, drugima i svetu, na zadate teme. Na kraju rada tri učenika prezentuju rad grupe, svaki po jednu kolonu. Svi slušaju i komentarišu ako žele. Kroz ovu radionicu učenici se upoznaju sa uverenjima drugih, mogu da dobiju povratnu informaciju o svojim uverenjima, koliko su i drugi saglasni sa njima ili ne. Na kraju sledi diskusija o tome šta određuje istinu, a šta laž. Učenici koji rade po posebnom planu, kao i drugi učenici, učestvuju u skladu sa svojom potrebom i sklonošću. Oni kojima je teško da učestvuju u diskusiji ili ne žele, učestvuju u radu grupe pomažući kod lepljenja stikera ili ukrašavanja prezentacije grupe. Količina ulaganja na ovoj radionici zavisi od samog deteta.

5. Aktivnosti na mojim časovima matematike sa učenicima koji rade po individualnom obrazovnom planu: učenici su uključeni u sve aktivnosti na način na koji mogu da ih prate: rešavanje prilagođenih zadataka na temu koja se trenutno obrađuje,

precrtavanje sa table, uz pohvalu nastavnika za svaki iskazan trud, kad god može, organizuje se rad u paru, i zbog uključivanja i zbog razvijanja veština saradnje kod svih učenika.

Promene koje su uočene: deca šire svoju svesnost o sebi, o drugima i o svetu u kom žive; kod njih se uvećava prihvatanje različitosti, shvatanje da svi oni imaju neke sličnosti i neke razlike koje ih čine posebnim; bolje shvataju ponašanja odraslih. Povećava se inkluzivna atmosfera u odeljenju: sva deca osećaju da su deo grupe, učestvuju u istim aktivnostima, podržavaju se u parovima ili u malim grupama. Promena nastaje kada deca bolje upoznaju jedna drugu, prihvate to što oni sami jesu, prihvate drugu osobu takvu kakva ona jeste, i dozvole jedni drugima pravo na mišljenje i pravo na promenu mišljenja, pravo na autentičnost i autonomiju, bez postupaka kojima se krše osnovna ljudska prava.

Profesionalna dobit

Profesionalnu dobit imala sam na ličnom planu jer sam od većeg broja učenika, iz više odeljenja dobila povratne informacije o tome šta je dobro u ovim radionicama i šta još treba unaprediti, na šta konkretno obratiti više pažnje. Značaj su radionice imale i kolegionicama učiteljicama i odeljenjskim starešinama, da još bolje upoznaju učenike u svom odeljenju, da se upoznaju sa novim tehnikama radioničarskog rada koje im mogu pomoći pri uključivanju svih učenika u odeljenje, posebno učenika koji iz različitih razloga mogu biti isključeni: smenji u razvoju, specifičnih teškoća u učenju, ili života u socio-ekonomski nestmulativnom okruženju.